

107

EŠD: 22786

Naselje: Ljubljana

Občina: Ljubljana

Ime: Ljubljana – stanovanjski blok Šahovnica

Naslov: Vrtača 4

Področje: UA

Obdobje: druga četrtina 20. stoletja, 1931

Stanovanjski blok, Vrtača 4, Levstikova ulica 9
Leto načrta in dokončanja: 17. april 1931–1. november 1931

Avtor načrta: Josip Costaperaria

Izvajalec: Stavbna družba, d. d., Ljubljana

Investitor: Josip Costaperaria, Marija Rekar

Obdobje med obema vojnama zaznamuje funkcionalizem, ki je postal v tridesetih letih 20. stoletja vodilna smer v arhitekturi in je odločilno vplival tudi na stanovanjsko arhitekturo pri nas že pred vojno, zlasti pa po njej vse do šestdesetih let 20. stoletja.

Stanovanjski blok, tako imenovana Šahovnica, delo arhitekta Josipa Costaperaria iz leta 1931, je sestavljen iz dveh najemniških hiš. Tloris stanovanj ostaja tradicionalen z razporeditvijo bivalnih prostorov ob ulici in servisnih prostorov ob dvorišču, medtem ko se arhitektov sodobni izraz pojavi predvsem na zunanjsčini z uvedbo vogalnega okna, ravno streho in geometrizirano fasado s svetlimi in temnimi pravokotnimi polji, po kateri je stavba dobila tudi ime. Šahovnica je nedvomno prvi modernistični blok v mestu.

Pred obnovo so bili ometi v izredno slabem stanju. Predvsem na izpostavljenem vogalnem delu in pod napuščem so bile poškodbe ometov kritične. Vidni so bili razpoke, luščenje in odstopanje ometov. Na območjih kjer je bilo prisotno zamakanja fasadnih površin, je bil zmrzlinško poškodovan tudi grobi omet, ki je razpadal in odstopal od podlage. Tonsko členitev fasade, po kateri je objekt dobil ime in ki je lepo vidna na arhivskih fotografijah, je zob časa popolnoma zabrisal. Na obstoječih še prvotnih oknih so bili vidni razpoke in luščenje opleskov, les je bil na izpostavljenih delih uničen. Večina oken je bila že zamenjana z novimi, ki sicer v členitvi in materialu sledijo prvotnim, vendar so profili posodobljeni. Kljub večkratnemu urgiranju tako pristojne konservatorke kot gradbenega nadzora ter Mestne občine Ljubljana, ni bilo mogoče doseči, da bi se sočasno oziroma z manjšim časovnim zamikom zagotovila tudi obnova fasade dela bloka na naslovu Levstikova ulica 9.

Obnova ulične in dvoriščne fasade dela stanovanjskega bloka na naslovu Vrtača 4, ki se je začela av-

gusta 2009 v okviru projekta Ljubljana moje mesto, je bila končana oktobra 2009. Fasaderska dela je izvajalo podjetje Building Zukić, d. o. o., vodja projekta je bila Denis Zukić, gradbeni nadzor pa je opravljala Imovina, d. o. o., Roman Frantar.

Pogled na stanovanjski blok Šahovnica okoli leta 1931
(vir: B. Zupančič, Arhitekt Josip Costaperaria in ljubljansko moderno meščanstvo, stran 75)

Šahovnica pred prenovo (foto: M. Režek Kambič, 2005)

Fini ometi v celoti in del grobih ometov so bili odstranjeni. Na prvi pogled preprosta geometrijska členitev fasade je zahtevala kar nekaj vzorcev v fazi uvedbe v delo. Vtis šahovskih polij so namreč ustvarjala zgolj pravokotna polja fino zaribanega ometa in poglobljena polja klasičnega praskanega ometa – teranove. Da bi se izognili nepravilnostim pravilne geometrijske mreže, je bila rekonstrukcija členitve dvignjenih in poglobljenih polj zastavljena že v fazi grobega ometa. Členitev dvoriščne fasade, ki je bila uničena zaradi zavezniške bombe leta 1945 in nato delno preurejena, je bila povzeta

po še prvotni fasadi dela bloka na naslovu Vrtača 9. Polja finega zaribanega ometa so bila izvedena z industrijskim ometom proizvajalca Rōfiks 510, katerega oker ton je bil najbližje prvotno uporabljenemu ometu, izdelanemu iz savske mivke in apna. Za rekonstrukcijo poglobljenih polj pa je bil uporabljen pigmentiran praskani omet (teranova) proizvajalca Baumit. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev se lastniki niso odločili za obnovo oken, zamenjana so bila zgolj stopniščna in kletna okna, vhodna vrata pa so bila obnovljena. *Marija Režek Kambič*

Ljubljana, stanovanjski blok Šahovnica po prenovi (foto: M. Režek Kambič, 2009)

108

EŠD: 2007

Naselje: Ljubno

Občina: Radovljica

Ime: Ljubno – cerkev Marije Pomočnice

Naslov: Ljubno na Gorenjskem

Področje: UA

Obdobje: barok

Pri predhodnih ogledih cerkvene fasade ob izdaji kulturnovarstvenih pogojev za obnovo smo ugotovili, da so pod večplastnimi beleži ohranjeni baročni ometi, ki niso bili nikoli preplasteni, zato so bili v skladu z varstvenim režimom določeni pogoji z navodili, da se ometi v celoti ohranijo, pokrpajo in prebelijo. Krajanje so omete očistili, nato pa so zidarji pod vodstvom mojstra Franca Novaka iz Imenj pri Moravčah pokrpali dotrajane dele, zamenjali cementne plombe z apnenimi, fasado pa so prebelili z apnenimi beleži. Ohranjeni napis je sondirala in restavriral mag. Eva Tršar Andlovic. Freske akad. slikarja Mihe Maleša še čakajo na restavriranje.

Nika Leben

Ljubno, cerkev Marije Pomočnice, pogled na cerkev po čiščenju beležev (foto: N. Leben, 2009, Arhiv ZVKDS, OE Kranj)

Ljubno, cerkev Marije Pomočnice, pogled na obnovljeno fasado (foto: N. Leben, 2009, Arhiv ZVKDS, OE Kranj)